

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Tdo/68/2019
Identifikačné číslo spisu:	3218010103
Dátum vydania rozhodnutia:	17.06.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivetta Macejková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:3218010103.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Ivety Macejkovej, PhD., LL.M. a sudcov JUDr. Jany Serbovej a JUDr. Martina Bargela na neverejnom zasadnutí konanom 17. júna 2020 v Bratislave, v trestnej veci obvineného Z. C. pre pokračovací zločin vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, o dovolaní obvineného Z. C. proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 2To/121/2018 z 13. novembra 2018, v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bánovce nad Bebravou, sp. zn. 3T/32/2018 z 3. septembra 2018, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného Z. C. o d m i e t a.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Bánovce nad Bebravou, sp. zn. 3T/32/2018 z 3. septembra 2018, bol obvinený Z. C. uznaný za vinného zo spáchania pokračovacieho zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona na skutkovom základe, že

1/ dňa 13. februára 2018 vo večerných hodinách v Bánovciach nad Bebravou, cestou z hornej zastávky na R. O. ako uvidel maloletú Z., nar. XX. N. XXXX, v blízkosti bytového domu, na F. O., v ktorom maloletá Z., nar. XX. N. XXXX býva, ju chytil za rameno a povedal jej, že ak sa s ním neporozpráva, tak jej strelí cez hubu a počas rozhovoru jej povedal, že ak nedá pokoj jej priateľke, tak ju zabije, ktoré konanie vzbudilo u maloletej Z., nar. XX. N. XXXX dôvodnú obavu o jej život a zdravie,

2/ dňa 22. februára 2018 v čase okolo 12:30 hod. v Bánovciach nad Bebravou cestou z dolnej zastávky autobusu na R. O. smerom na G. O., potom čo zbadal maloletú Z., nar. XX. N. XXXX, ktorá v tom čase niesla obed svojmu bratovi C.Z. do obchodu C. J. nachádzajúcom sa na G. O., kričal na maloletú Z., nar. XX. N. XXXX, že ak nezastaví, tak jej dá facku alebo ju zabije, že sa s ňou potrebuje porozprávať, načo maloletá Z., nar. XX. N. XXXX zo strachu pred ním utekala do predajne C. J., kde poprosila svojho brata C.Z., aby s ňou išiel von pred predajňu a dohodovil mu, aby jej dal pokoj, načo C.Z. vyšiel pred predajňu C. J., kde tento stál, pričom mu počas slovného konfliktu povedal, že ak ešte

raz povie jeho sestra niečo na jeho frajerku, tak ju zabije, ktoré konanie vzbudilo u maloletej Z., nar. XX. N. XXXX dôvodnú obavu o jej život a zdravie.

Za to bol obvinenému podľa § 189 ods. 2 Trestného zákona, § 38 ods. 4 Trestného zákona, § 37 písm. m) Trestného zákona uložený trest odňatia slobody vo výmere 6 (šesť) mesiacov, na výkon ktorého bol obvinený podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia.

Krajský súd v Trenčíne na verejnom zasadnutí na podklade odvolania obvineného rozsudkom, sp. zn. 2To/121/2018 z 13. novembra 2018, postupom podľa § 321 ods. 1 písm. e), ods. 3 Trestného poriadku zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu a podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku pri nezmenenom výroku o vine uvedeného v rozsudku okresného súdu obvinenému podľa § 189 ods. 2 Trestného zákona, § 38 ods. 4 Trestného zákona s prihliadnutím na § 37 písm. m) Trestného zákona, § 39 ods. 1, ods. 3 písm. e) Trestného zákona uložil trest odňatia slobody vo výmere 3 (tri) roky, na výkon ktorého bol obvinený podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia.

+ + +

Proti označenému rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bánovce nad Bebravou podal obvinený prostredníctvom obhajcu Mgr. Branislava Mikitu, advokáta v Trenčíne, dovolanie z dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, že bolo porušené právo na obhajobu zásadným spôsobom, z dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, že rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom a z dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku a teda, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku rozsudkom vyslovil porušenie zákona v neprospech obvineného z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku a aby ďalej podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku napadnutý rozsudok okresného aj krajského súdu zrušil a podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikázal okresnému súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Súd bol povinný potom čo poškodená dosiahla vek 18 rokov dňa 13. júna 2018, túto riadne vypočítať tak ako má na mysli Trestný poriadok, prípadne i vykonať konfrontácie medzi obvineným a poškodenou, resp. medzi obvineným a svedkami tak, aby boli náležite odstránené všetky rozpory v jednotlivých výpovediach, pričom tieto pochybenia neboli napravené ani v konaní o riadnom opravnom prostriedku. Súd sa uspokojil iba s čítaním zápisnice o výsluchu svedka poškodeného z prípravného konania, resp. s prehratím zvukovo - obrazového záznamu z tohto výsluchu, čo odôvodnil tým, že poškodenú vzhľadom na jej vek a blízkosť bydliska s obvineným považoval za obzvlášť zraniteľnú osobu. Bydlisko obvineného a poškodeného pritom nie sú blízko a obvinený bol od februára 2018 vo väzbe a teda do úvahy neprichádzala viktimizácia obete podľa § 2 ods. 1 písm. c) bod 6 zák. č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Z tohto dôvodu bolo porušené právo obvineného na obhajobu a nebola dodržaná zásada kontradiktórneho procesu podľa článku 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré majú charakter absolútnych práv. Obvinený bol usvedčovaný iba výpoveďou svedkyne Z.Z., pričom súd nemal žiadny dôkaz, ktorý by potvrdil vierohodnosť tvrdení tejto svedkyne. Výpovede svedkov I. X. a T. D., matky poškodenej a jej brata sú bez výpovednej hodnoty. Uplatnenie zásady in dubio pro reo je namieste vždy, pokiaľ súd po vyhodnotení všetkých do úvahy prichádzajúcich dôvodov dospeje k záveru, že nie je možné sa jednoznačne prikloniť k žiadnej z dvoch rozporných výpovedí. Z vyššie uvedených dôvodov boli preto naplnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku.

Prokurátorka Okresnej prokuratúry Bánovce nad Bebravou vo vyjadrení z 11. júna 2019 navrhla

dovolanie obvineného postupom podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietnuť, lebo nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Poškodená Z.Z. vo vyjadrení zo 6. júna 2019 navrhla dovolanie obvineného rovnako podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietnuť.

Obvinený vo svojom vyjadrení z 5. decembra 2019 a 13. novembra 2019 ešte uviedol, že súd sa dostatočne nevysporiadal s výpoveďou svedkyne I. X..

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], bolo podané prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), osobou oprávnenou [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že dovolanie spĺňa obligatórne a obsahové náležitosti dovolania (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a že obvinený pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku).

Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že dovolanie obvineného Z. C. nie je dôvodné, pretože je zjavné, že nie sú splnené dôvody a poznamenáva, že v zmysle § 385 Trestného poriadku je dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi, ktoré sú v ňom uvedené, z čoho vyplýva že táto viazanosť sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania v ňom uvedených v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia (R 120/2012).

Z uvedeného je preto potrebné vyvodiť, a to aj s ohľadom na povahu dovolacieho konania, ktoré je ako návrhové konanie vždy podmienené návrhom oprávnenej osoby znalej práva - minister spravodlivosti, generálny prokurátor, obhajca v mene obvineného, že Najvyšší súd Slovenskej republiky je viazaný podaným návrhom do takej miery, že v rámci prieskumu dodržiavania zákonnosti, nemôže ísť nad rámec návrhu a tam špecifikovaných dôvodov dovolania (§ 385 Trestného poriadku), preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podrobil prieskumu vecné argumenty dovolateľa zodpovedajúce dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku.

V úvode svojej argumentácie dovolací súd konštatuje, že dovolanie je jeden z mimoriadnych opravných prostriedkov v rámci trestného konania, ktorý je spôsobilý privodiť prelomenie zásady nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí, a preto ho možno aplikovať iba v prípadoch, ak to je odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu. Požadovaný jeden opravný prostriedok predstavuje v súdnom procese v Slovenskej republike inštitút odvolania. Pokiaľ by zákonodarca zamýšľal urobiť z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky tretí stupeň s plnou jurisdikciou, nestanovil by katalóg dovolacích dôvodov.

V dovolaní musí byť uvedené, z akých dôvodov je rozhodnutie napádané a aké chyby sú rozhodnutiu vytýkané. V predmetnom dovolaní sa pritom konštatuje, že sa jedná o dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak bolo zásadným spôsobom porušené právo na obhajobu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dáva do pozornosti, že dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písmeno c) Trestného poriadku je len zásadné porušenie práva na obhajobu. Takýmto zásadným porušením by bolo najmä porušenie ustanovení o povinnej obhajobe podľa § 37 Trestného poriadku,

ktoré by mohlo mať konkrétny vplyv na vykonanie jednotlivých úkonov trestného konania smerujúcich k vydaniu rozhodnutí procesnej povahy (napríklad rozhodnutie o obmedzení osobnej slobody) alebo meritórneho rozhodnutia, pričom v tejto trestnej veci obvinený Z. C. mal v priebehu konania ustanoveného obhajcu JUDr. Petra Janíka, advokáta v Topoľčanoch (č. 1. 18 spisu).

Právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok na plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu, a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého práva na obhajobu. Tento dovolací dôvod možno úspešne uplatňovať len vtedy, ak právo na obhajobu bolo porušené zásadným spôsobom.

Obvinený mal v priebehu celého konania obhajcu, mohol v plnej miere realizovať právo obhajoby a nemožno vyvodzovať naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku na tom základe, že nebol vykonaný výsluch Z.Z. v konaní pred súdom. Uvedená námietka nemá vzťah k porušeniu práva na obhajobu a už vôbec nie ako to predpokladá ustanovenie § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku - zásadné porušenie práva obvineného na obhajobu.

Z postupu orgánov činných v trestnom konaní, ale i súdov nižších stupňov počas celého doterajšieho trestného konania nevyplýva, že by tieto neprejavili rešpekt k právam obvineného, najmä v súhrne k právu na obhajobu a že by konanie uskutočňovali účelovo v jeho neprospech.

Pokiaľ obvinený rezignoval na možnosť využiť svoje práva sám alebo prostredníctvom obhajcu a má "pocit, že ich nevyužíval v pôvodnom konaní podľa svojich predstáv, resp. by ich realizoval inak", potom sa sám zbavuje práv, ktoré mu prináležia podľa Trestného poriadku, a preto sa nemôže v ďalšom konaní právne účinne domáhať porušenia svojich práv, ak sa sám o tieto svoje práva dostatočne nezaujíma a nestará a to v súlade s princípmi:

-vigilantibus leges sunt scriptae - zákony sú napísané pre bdelych, treba byť bdely, aby sme mohli ochrániť svoje právo,

-vigilantibus iura - právo je na strane ostražitých,

-vigilantibus non dormientibus iura subveniunt - právo pomáha bdelym nie spiacim.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto nezistil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať v prípadoch, keď je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli na hlavnom pojednávaní vykonané zákonným spôsobom. Skutočnosť, že rozhodnutie je založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom musí byť z obsahu spisu zrejmá a porušenie zákona by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku.

Z uvedeného potom logicky vyplýva záver, že nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov môže byť dovolacím dôvodom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku len vtedy ak má, resp. mal negatívny dopad na práva obvineného. Ak sa nepreukáže takéto účinky nesprávneho procesného postupu pri vykonávaní dôkazov, potom nemožno hovoriť o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku a to aj so zreteľom na to, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle článku 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd by mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere (solery or to a decisive extent) na dôkazoch získaných nezákonným spôsobom, čo

sa ale v predmetnej veci nestalo (Mariana Marinescu p. Rumunsku, rozsudok č. 36110/03 z 2. februára 2010) a uvedené obvinený ani nenamietal.

Obvinený však napriek tomu, že označil dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, teda formálne namietal nezákonnosť dôkazov, ako konkrétne dôvody pod § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku však označoval „nevyťaženosť“ svedkyne Z.Z., ktorá námietka nezodpovedá označenému dôvodu dovolania, lebo touto cestou sa obvinený v podanom dovolaní domáha zmeny spôsobu hodnotenia dokazovania a snaží sa následne zmeniť znenie skutkovej vety výroku o vine vo svoj prospech, a teda z pohľadu daného dovolacieho konania ide o námietky irelevantné.

Pokiaľ totiž obvinený namieta „nevyťaženosť“ svedkyne a domáha sa jej výsluchu na ďalšie skutočnosti po dosiahnutí 18 roku veku, Najvyšší súd Slovenskej republiky dopĺňa, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku - „rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom“ a jeho zrkadlové znenie - „rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré boli súdom vykonané nezákonným spôsobom“, nemožno vykladať v rozpore s jeho logickým i materiálnym významom a účelom (je založené na dôkazoch) tak, že pôjde o prípady, keď súd dôkaz nevykonal. Súd nie je povinný vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhli a tiež nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale súd ich nepovažuje za rozhodné a dôležité pre spravodlivé rozhodnutie (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku, § 2 ods. 11 Trestného poriadku) a napokon súd nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale „neskoro“ (§ 240 ods. 3 druhá veta Trestného poriadku), alebo neprejavili reálnu snahu o ich vykonanie (§ 240 ods. 4 tretia veta Trestného poriadku). Rovnako je v kompetencii súdu určovať medze výsluchu svedka s poukazom na § 132 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého svedka možno vypočúvať len do miery nevyhnutnej pre trestné konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poznamenáva, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany v konaní, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej návrhmi. Právo na spravodlivý proces neznamená ani právo na to, aby bola strana konania pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Súd neporuší žiadne práva strany v konaní, ak si neosvojí ňou navrhnutý spôsob hodnotenia vykonaných dôkazov a ak sa neriadi jej výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov (III. ÚS 339/2008).

Tiež si treba uvedomiť, že súd nie je povinný vyhovieť návrhom strán na doplnenie dokazovania, lebo v zmysle § 2 ods. 11 Trestného poriadku má v rámci rozsahu vlastnej úvahy možnosť zvoliť vhodné dôkazné prostriedky na spravodlivé rozhodnutie.

Ďalším kľúčovým argumentom obvineného v dovolaní bol nesprávny postup súdu prvého stupňa spočívajúci v tom, že tento mal využiť všetky možnosti na to, aby vykonal výsluch svedkyne Z.Z. na hlavnom pojednávaní, čím nebol dodržaný kontradiktórny proces v trestnom konaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky však musel takto formulovanú argumentáciu obvineného odmietnuť ako nesprávnu.

Úvodom je potrebné poukázať na nasledovné ustanovenia Trestného poriadku:

Podľa § 130 ods. 2 svedok je oprávnený odoprieť vypovedať, ak by výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe, svojmu príbuznému v priamom rade, svojmu súrodencovi, osvojiteľovi, osvojencovi, manželovi alebo druhovi, alebo iným osobám v rodinnom alebo obdobnom pomere, ktorých ujmu by právom pociťoval ako vlastnú ujmu. Svedok je oprávnený odoprieť vypovedať aj vtedy, ak by výpoveďou porušil spovedné tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá mu bola zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou starostlivosťou.

Podľa § 2 ods. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov obzvlášť zraniteľnou osobou je dieťa; dieťaťom sa rozumie osoba mladšia

ako osemnásť rokov, a ak nie je vek osoby známy a existuje dôvod domnievať sa, že je dieťaťom, považuje sa za dieťa, až kým sa nepreukáže opak.

Podľa § 134 ods. 4 prvá a druhá veta Trestného poriadku, ak je ako svedok v trestnom konaní vypočúvaná osoba, ktorá je obzvlášť zraniteľnou obeťou podľa osobitného predpisu alebo rodinným príslušníkom takejto obete, treba vykonať výsluch ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa výsluch v ďalšom konaní už nemusel opakovať; ustanovenie § 135 ods. 1 tým nie je dotknuté. Výsluch sa vykoná s využitím technických zariadení určených na záznam zvuku a obrazu alebo s využitím technických zariadení určených na prenos a záznam zvuku a obrazu; ustanovenie § 270 ods. 2 tým nie je dotknuté.

Podľa § 135 ods. 1 prvá veta Trestného poriadku, ak je ako svedok vypočúvaná osoba mladšia ako 18 rokov o veciach, ktorých oživovanie v pamäti by vzhľadom na jej vek, vzťah k páchateľovi alebo závislosť od páchateľa, povahu a okolnosti spáchania trestného činu mohlo nepriaznivo ovplyvňovať jej duševný a mravný vývoj alebo vystaviť ju riziku druhotnej viktimizácie alebo ak ide o trestný čin proti ľudskej dôstojnosti, treba výsluch vykonávať obzvlášť ohľaduplne a po obsahovej stránke tak, aby sa výsluch v ďalšom konaní už nemusel opakovať.

Podľa § 135 ods. 2 Trestného poriadku v ďalšom konaní má byť taká osoba vypočúvaná znova len v nevyhnutných prípadoch, v prípravnom konaní len so súhlasom prokurátora. V konaní pred súdom možno na podklade rozhodnutia súdu vykonať dôkaz prečítaním zápisnice i bez podmienok uvedených v § 263. Osoba, ktorá bola pribraná k výsluchu, sa podľa potreby vypočuje na správnosť a úplnosť zápisnice alebo na spôsob, akým bol výsluch vykonaný, ako aj na spôsob, akým vypočúvaná osoba vypovedala.

Podľa § 263 ods. 1 Trestného poriadku namiesto výsluchu svedka na hlavnom pojednávaní možno čítať zápisnicu o jeho výpovedi alebo jej podstatnú časť, ak s tým súhlasí prokurátor a obžalovaný a súd nepovažuje osobný výsluch za potrebný.

Podľa § 263 ods. 2 Trestného poriadku súhlas obžalovaného nie je potrebný, ak sa výslovne vyjadril, že sa na hlavnom pojednávaní nezúčastní, alebo výslovne požiadal, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti, alebo ak sa na hlavné pojednávanie napriek riadnemu predvolaniu bez ospravedlnenia nedostavil, alebo sa bez vážneho dôvodu vzdialil z pojednávacej siene, alebo ak prokurátor navrhol v obžalobe čítať výpoveď svedka a obžalovaný po doručení výzvy podľa § 240 ods. 3 takého svedka nenavrhol vypočuť osobne. V uvedených prípadoch stačí súhlas prokurátora. O tejto skutočnosti musí byť obžalovaný v predvolaní poučený.

Podľa § 240 ods. 3 Trestného poriadku spolu s rovnopisom obžaloby sa osobám uvedeným v odseku 1 doručí výzva, aby bez meškania písomne oznámili súdu a ostatným stranám návrhy na vykonanie dôkazov. Vo výzve sa zároveň upozornia na to, že vykonanie neskôr navrhnutých dôkazov, ktoré stranám boli známe v čase doručenia výzvy, môže súd odmietnuť. Obvinený sa upozorní aj na to, že ak na hlavnom pojednávaní navrhuje vypočuť svedkov, ktorých výpovede navrhol prokurátor v obžalobe iba prečítať, je povinný to bez meškania písomne oznámiť súdu, inak ich súd na hlavnom pojednávaní bude môcť prečítať aj bez jeho súhlasu; to neplatí, ak nastala nová okolnosť, ktorá nebola obvinenému v čase doručenia výzvy známa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v nadväznosti na uvedené poznamenáva, že svedkyňa Z.Z. vypovedala v prípravnom konaní nevyužívajúc právnu ochranu podľa § 130 odsek 2 Trestného poriadku. Čo je však v posudzovanej veci mimoriadne významné, Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že výpoveď svedkyne Z.Z. z 23. februára 2018 (č. l. 45 spisu), bola v prípravnom konaní vykonaná kontradiktórnym spôsobom.

Vo všeobecnosti ku kontradiktórnosti trestného procesu Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že kontradiktórnosť sa považuje za všeobecný právny princíp konania, za pravidlo procesného práva

ovládajúci každý súdny proces. Spolu s právom na obhajobu je jeho imanentným princípom. Bez neho vôbec nemožno hovoriť o procese, keď podstatou procesu je konfrontácia dvoch strán, z ktorých každá musí mať možnosť vyjadriť sa, popierať návrhy, argumenty a dôkazy druhej strany a predkladať vlastné. Ide o jednu z hlavných záruk súdneho konania. Neexistuje spravodlivosť bez kontradiktórnej diskusie a čím skôr k nej dôjde, tým väčšia je nádej na objektivnosť. Kontradiktórna diskusia je kráľovskou cestou pri hľadaní pravdy. Princíp kontradiktórnosti sa uplatňuje predovšetkým v súdnom konaní. Prvky kontradiktórnosti sa však vyskytujú už v prípravnom konaní. To znamená, že za určitých okolností musí mať obhajoba možnosť vypočuť svedka kontradiktórne už v prípravnom konaní. Dôkazy musia byť spravidla vykonané pred obvineným na verejnom konaní za účelom ich kontradiktórneho prejednávania, ale použitie výpovedí z prípravného konania samo o sebe neodporuje čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru pod podmienkou, že boli rešpektované práva obhajoby. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“. Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacej „rovnosti zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na protiargumenty protistrany.

Kontradiktórnosť je upravená v čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru, podľa ktorého
Právo na spravodlivý proces

1. Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti.

2. Každý, kto je obvinený z trestného činu, považuje sa za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

- a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu;
- b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;
- c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;
- d) vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a vypočutie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe;
- e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí.

V slovenskom právnom poriadku kontradiktórnosť upravuje Ústava Slovenskej republiky v čl. 48 ods. 2, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Čo sa potom základného rámca judikatúrnej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva týka, k tomu Najvyšší súd Slovenskej republiky označuje nasledovné rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, pre ktoré sú vo vzťahu k trestnej veci obvineného ťažiskového významu:

- Unterpetinger p. Rakúsku - rozsudok z 24. novembra 1986; Európsky súd pre ľudské práva vyslovil, že prečítanie výpovedí svedkov z prípravného konania je prípustné, ak tieto boli získané v súlade s

právami obhajoby,

- Kostowski p. Holandsku, rozsudok z 20. novembra 1999; Európsky súd pre ľudské práva vyslovil, že v princípe sa musia všetky svedecké výpovede uskutočniť v prítomnosti obvineného. Použitie svedeckých výpovedí, ktoré sa získali v štádiu vyšetrovania je prípustné, pokiaľ sa rešpektovalo právo na obhajobu. Obvinený musí mať adekvátnu a dostatočnú príležitosť na to, aby mohol v čase, keď sa urobila svedecká výpoveď, alebo v neskoršom štádiu konania poprieť ju a klásť svedkom otázky.

S poukazom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že postup súdu nepochybne spĺňa prísne kritéria čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru, pretože možnosť vykonať dôkaz prečítaním zápisnice svedkyne umožňuje explicitne dikcia ustanovenia § 135 ods. 2 Trestného poriadku i bez splnenia podmienok uvedených v § 263 .

Ako je zároveň napokon zrejmé zo zápisnice o výsluchu svedkyne Z.Z. z 23. februára 2018, tohto sa zúčastnil obvinený, čo potvrdil podpisom zápisnice na č. l. 47 spisu. Tým došlo k splneniu základných atribútov spravodlivého procesu vo vyššie vymedzenom zmysle, teda k splneniu podmienky rovnosti strán pri vykonávaní dôkazu výsluchom svedka tak, aby aspoň raz v konaní mal obvinený alebo jeho obhajca možnosť položiť svedkovi potrebné otázky, resp. namietat priebeh výsluchu, jeho protokoláciu alebo samotný obsah svedeckej výpovede, pričom obvinený predmetnú svedkyňu konfrontoval viacerými otázkami.

Kontradiktórny charakter takto získaného dôkazu je potom logicky prenesený aj vo vzťahu k možnosti prečítania zápisnice o výpovedi svedka, nakoľko je splnená aspoň jedna z podmienok kontradiktórneho vykonania svedeckej výpovede (uskutočnenie výsluchu za prítomnosti obvineného alebo jeho obhajcu, resp. reálne vytvorenie podmienok pre umožnenie ich účasti aj vtedy, ak svoje právo zúčastniť sa jej nevyužili, resp. žiadne otázky počas výsluchu dotknutého svedka nepoložili).

Možno teda spoľahlivo prijať záver, že niet žiadnych pochyb o tom, že predpoklady pre prečítanie zápisnice o výsluchu svedkyne Z.Z. z prípravného konania boli splnené a súd prvého stupňa postupoval správne, pokiaľ sa pri rozhodovaní o vine obžalovaného opieral aj o jej obsah. Jej výpoveď, ako už bolo zdôraznené vyššie, treba považovať za zákonnú a použiteľnú v ďalšom trestnom konaní jej prečítaním, pričom procesný úkon jej ďalšieho použitia nachádza svoje procesné vyjadrenie práve v postupe upravenom v § 135 ods. 2 Trestného poriadku. Na veci nič nemení ani skutočnosť, že v konaní pred súdom svedok nadobudol plnoletosť, lebo výpoveď svedka plynutím času (dosiahnutím jeho plnoletosti) sa nestala sama o sebe nepoužiteľnou a následný výsluch svedka na hlavnom pojednávaní bol len procesnou možnosťou a to s poukazom na závery uvedené strane 9 tohto rozhodnutia.

S ohľadom na uvedené, argumenty obhajoby k nepoužiteľnosti výpovede svedkyne Z.Z. z prípravného konania na preukazovanie viny obvineného a na nesprávnosť postupu súdu považuje Najvyšší súd Slovenskej republiky za neudržateľné.

Bez ohľadu na znenie ustanovenia § 135 ods. 2 Trestného poriadku druhá veta obvinený bol po podaní obžaloby zároveň upozornený aj na skutočnosť, že ak na hlavnom pojednávaní navrhuje vypočuť svedkyňu Z.Z., ktorej výpoveď navrhol prokurátor v obžalobe iba prečítať, bol povinný to bez meškania písomne oznámiť súdu, čo obvinený bez meškania nerealizoval a teda za danej situácie by mohol súd na hlavnom pojednávaní prečítať výpoveď aj bez súhlasu obvineného s poukazom na § 240 ods. 3 Trestného poriadku (č. l. 195 spisu, č. l. 178 spisu).

Nebol preto naplnený ani dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho

ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu, je dovolací súd viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili sudy nižšieho stupňa, a teda dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva aj z dikcie ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Dovolací súd skutkové zistenia urobené súdmi nižšieho stupňa nemôže ani meniť ani dopĺňať.

Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku môže totiž obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať (výnimkou je v danom smere len dovolanie ministra spravodlivosti podané podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku). Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inšinciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa.

Námietky obvineného smerujúce voči konečným skutkovým zisteniam a záverom namietajúce ich správnosť či úplnosť sú preto z pohľadu dovolacieho konania irelevantné, keďže pre dovolací súd je záväzný skutok tak, ako bol tento ustálený zo strany okresného a krajského súdu - ten nemôže nijako meniť, ani dopĺňať.

Ak obvinený v podanom dovolaní namieta spôsob hodnotenia dôkazov - výpovede svedkov (T. D., I. X. a pod.), aj vzhľadom na namietanú rozporupnosť výpovedí svedkov, rozsah vykonaného dokazovania, (najmä konfrontáciu), ide „len“ o námietky skutkového charakteru, lebo zmenou spôsobu hodnotenia dokazovania sa snaží obvinený následne zmeniť znenie skutkovej vety výroku o vine.

Nebol preto naplnený ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

V súvislosti s námietkou obvineného, že sudy neaplikovali základnú zásadu trestného konania (v pochybnostiach v prospech obvineného), Najvyšší súd Slovenskej republiky poznamenáva, že použitie zásady „in dubio pro reo“, ktorá vyplýva z ustanovenia § 2 ods. 4 Trestného poriadku, prichádza do úvahy len vtedy, ak pochybnosti, ktoré vznikli v trestnom konaní o dokazovanej skutočnosti, trvajú aj po vykonaní a zhodnotení všetkých dostupných dôkazov, ktoré môžu reálne prispieť k náležitému zisteniu skutkového stavu, a to v rozsahu nevyhnutnom na objektívne, stavu veci a zákonu zodpovedajúce spravodlivé rozhodnutie. Táto zásada sa týka zase iba skutkových zistení, čo však nemôže byť, s poukazom na vyššie uvedené, predmetom skúmania dovolacieho súdu.

Z uvedených dôvodov je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku uplatnené obvineným, a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného Z. C. odmietol.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu o dovolaní opravný prostriedok nie je prípustný.